

Οι Αμερικανοί κρυφάκουγαν τον Μακάριο – Τι αναφέρει απόρρητο τηλεγράφημα της CIA

- **BENIZEΛΟΣ ΚΩΣΤΑΣ** Τις συζητήσεις του Προέδρου Μακαρίου που είχε με στενούς συνεργάτες του, το απόγευμα της 8ης Μαρτίου 1970, ημέρα της απόπειρας κατά της ζωής του, καταγράφει απόρρητο τηλεγράφημα της CIA. Μια σύναξη, που έχει τη σημασία της καθώς δείχνει τον τρόπο που αντιμετώπιζαν την απόπειρα, αλλά και τις κινήσεις, που σκέφτονταν να δρομολογήσουν ώστε να τύχει διαχείρισης η σοβαρή αυτή εξέλιξη. Ο Μακάριος φαίνεται ψύχραιμος, ήρεμος και παρά τις διάφορες παρεμβάσεις με απόψεις των συνεργατών του, ο ίδιος είχε αποφασίσει προς τα πού θα κινείτο. Απλά άκουγε τις διάφορες εισηγήσεις, που γινόντουσαν με έντονο τρόπο. Ήταν όλοι φορτισμένοι.

Ήταν πρωί της Κυριακής, 8 Μαρτίου 1970, ο Μακάριος είχε επιβιβασθεί σε ελικόπτερο, στο προαύλιο της Αρχιεπισκοπής, για να τον μεταφέρει στη Μονή Μαχαιρά, για να χοροστατήσει στο ετήσιο μνημόσυνο του ήρωα της ΕΟΚΑ, Γρηγόρη Αυξεντίου. Μόλις απογειώθηκε το ελικόπτερο, δέχθηκε πυρά από αυτόματα όπλα. Ο χειριστής του ελικοπτερού, ταγματάρχης πυροβολικού Ζαχαρίας Παπαδογιάννης, τραυματίστηκε σοβαρά, πλην όμως κατάφερε να το προσγειώσει σε ανοικτό χώρο, κοντά στην Αρχιεπισκοπή. Ο Αρχιεπίσκοπος Μακάριος συνόδευσε τον τραυματία στο Γενικό Νοσοκομείο Λευκωσίας.

Σύμφωνα με τον ιστορικό Πέτρο Παπαπολυβίου, η απόπειρα της 8ης Μαρτίου 1970 ήταν η πιο θεαματική προσπάθεια εναντίον της ζωής [του Αρχιεπισκόπου Μακαρίου](#) από όσες σχεδιάστηκαν στο παρελθόν (η ίδια ομάδα σχεδίαζε τη δολοφονία του στο αεροδρόμιο Λευκωσίας, στις 18 Ιανουαρίου 1970, κατά την επιστροφή του από το εξωτερικό).

Τον Κύπριο Πρόεδρο έσωσε, εκτός από τον ηρωισμό του Παπαδογιάννη, η προς στιγμήν διστακτικότητα των δραστών και οι οδηγίες που φέρεται να είχαν, να περίμεναν δηλαδή να πάρει ύψος το ελικόπτερο, ώστε η πτώση του να ήταν δραματικότερη. Από την άλλη, η προσωπική ασφάλεια του Μακαρίου αποδείχθηκε διάτρητη και αλωμένη εκ των έσω, αφού είχε γίνει αφελώς πιστευτή η πληροφορία για τη διενέργεια της απόπειρας στη Μονή Μαχαιρά.

Το αμερικανικό τηλεγράφημα

Η ημέρα εκείνη, πάντως, ήταν για τον Μακάριο μακρά και δύσκολη. Η απόπειρα δολοφονίας εναντίον του δεν επηρέασε το πρόγραμμα του. Πήγε οδικώς στον Μαχαιρά, για το μνημόσυνο του ήρωα Γρηγόρη Αυξεντίου και επέστρεψε στη Λευκωσία.

Σύμφωνα με τηλεγράφημα των μυστικών υπηρεσιών των ΗΠΑ, της CIA, όταν ο Πρόεδρος Μακάριος επέστρεψε στην Αρχιεπισκοπή από την επίσκεψή του στη Μονή Μαχαιρά, “κλείστηκε” στο γραφείο του με μερικούς από τους στενότερους συνεργάτες του.

Η ομάδα των περίπου δώδεκα ατόμων περιελάμβανε τον γιατρό Βάσω Λυσσαρίδη, ο οποίος ήταν και προσωπικός του γιατρός, τον Ανδρέα Αζίνα, του Συνεργατισμού. Επίσης ήταν εκεί ο Δήμαρχος Λευκωσίας Οδυσσέας Ιωαννίδης, ο Μιλτιάδης Χριστοδούλου, κυβερνητικός Εκπρόσωπος, η Βάσω Λοϊζία, που εργαζόταν στο Γραφείο του Διευθυντή της Κυπριακής Υπηρεσίας Πληροφοριών (ΚΥΠ). Το τηλεγράφημα αναφέρεται στην Ουρανία Κοκκίνου, την οποία χαρακτηρίζει «σπινθηροβόλο», υπενθυμίζοντας τη σχέση με τον αγώνα της ΕΟΚΑ και το γεγονός ότι ήταν «έμπιστη του Μακαρίου». Παρόντες και κάποιοι συγγενείς του Αρχιεπισκόπου, που δεν κατονομάζονται.

«Αν και ο Μακάριος ήταν ήρεμος και είχε αρκετά καλό χιούμορ λαμβάνοντας υπόψη τα όσα συνέβησαν νωρίτερα, οι υπόλοιποι στην ομάδα ήταν θυμωμένοι και φώναζαν», όπως αναφέρεται. Ο Μακάριος ρώτησε κάποια στιγμή αν τα άτομα που είχε διατάξει να συλληφθούν πριν φύγει για τον Μαχαιρά ήταν υπό κράτηση. Η Βάσω Λοϊζιά είπε ότι είχε περάσει το μήνυμά του στην Αστυνομία, αλλά δεν ήξερε τι είχε γίνει. Τότε ο Πρόεδρος Μακάριος εκνευρίστηκε και είπε στην ομάδα ότι είχε διατάξει τη σύλληψη του πρώην υπουργού Εσωτερικών Πολύκαρπου Γεωρκάτζη και αρκετών άλλων αμέσως μετά την απόπειρα κατά της ζωής του. *«Η ομάδα άρχισε να φωνάζει»* (σ.σ. μιλούσαν όλοι μαζί). Διατυπώνονταν κατηγορίες εναντίον του Γεωρκάτζη, αλλά ο Μακάριος τους έκοψε απότομα, λέγοντας ότι ήθελε να δει μερικούς από αυτούς κατ’ ιδίαν(σ.σ. εννοεί από τους παρευρισκόμενους).

Αργότερα, [λιγότερο από 1 γραμμή δεν αποχαρακτηρίστηκε και έχει σβηστεί από το τηλεγράφημα] ο Μακάριος είπε ότι ένιωθε μεγάλη ντροπή που οι φίλοι του είχαν χάσει εντελώς τον έλεγχο του εαυτού τους. Σχετικά με τον Γεωρκάτζη, ο Μακάριος είπε ότι είχε σοβαρούς λόγους να πιστεύει ότι πίσω από την απόπειρα δολοφονίας του ήταν ο πρώην υπουργός του. Ωστόσο, δεν πίστευε ότι ο Γλαύκος Κληρίδης είχε σχέση ή ότι γνώριζε οτιδήποτε. Εξηγώντας περαιτέρω, ο Μακάριος είπε ότι ο Γεωρκάτζης είχε συνωμοτήσει με άνδρες που δεν ήταν γνωστό ότι είχαν σχέση μαζί του, όπως ο Κώστας Ιωαννίδης, εκδότης της “Γνώμης” και υποστηρικτής [του Δρ. Τάκη Ευδόκα](#) (λιγότερη από 1 γραμμή δεν αποχαρακτηρίστηκε και σβήστηκε). Σχόλιο συντάκτη τηλεγραφήματος: «Ο Μακάριος δεν σκόπευε να υπονοήσει ότι ο Ευδόκας συνωμοτούσε με τον Γεωρκάτζη».

Μακάριος και Γεωρκάτζης

Μετά από προβληματισμό, ο Μακάριος αποφάσισε ότι η έρευνα και οι συλλήψεις έπρεπε να γίνουν «προς όλες τις κατευθύνσεις» για να μην καταλήξει το ευρύ κοινό στο συμπέρασμα ότι ενεργούσε κατά του Γεωρκάτζη για πολιτικά κίνητρα. Αυτό θα έδινε την εντύπωση μιας αμερόληπτης έρευνας, όπως αναφέρθηκε. Σε εύθετο χρόνο, όταν η Αστυνομία ολοκληρώσει την έρευνά της και τον ενημερώσει ότι είχε επαρκή στοιχεία για να καταδικάσει τον Γεωρκάτζη και τους συνεργάτες του, θα ενημερωθεί το κοινό. (λιγότερη από 1 γραμμή δεν αποχαρακτηρίστηκε) Σχόλιο συντάκτη τηλεγραφήματος: «Από τους 11 άνδρες που κρατήθηκαν το μεσημέρι της 9ης Μαρτίου, αρκετοί είναι αρχηγοί του Εθνικού Μετώπου, όπως Κώστας Χαραλάμπους και Μιχαλάκης Ρωσσίδης, Κώστας Π. Ιωαννίδης»...)

Το βράδυ, ο Μακάριος δεν ήταν πλέον βέβαιος εάν ο Γεωρκάτζης έπρεπε να συλληφθεί και συζήτησε εκτενώς τις αμφιβολίες του με τους συμβούλους του. Ο Λυσσαρίδης και ο Αζίνας υποστήριξαν ότι έπρεπε να συλληφθεί ο Γεωρκάτζης. Ο Μακάριος δυσκολεύτηκε επίσης να αποφασίσει αν θα ανακοινώσει δημόσια ότι το διαμέρισμα του Γεωρκάτζη είχε ερευνηθεί από την αστυνομία (11 γραμμές δεν αποχαρακτηρίζονται).

Στο τέλος, κατέληξε στο συμπέρασμα ότι θα έπρεπε να γίνει μια ανακοίνωση για να αποφευχθούν υστερίες και αντιδράσεις στην κοινή γνώμη. Ο ίδιος ο Μακάριος ήταν ήρεμος. Δεν συζήτησε ποια συγκεκριμένα μέτρα σχεδίαζε να λάβει ως απάντηση στην απόπειρα δολοφονίας του (1 γραμμή δεν αποχαρακτηρίστηκε).

Πέραν των όσων καταγράφονται για τις συζητήσεις σε εκείνη τη συνάντηση, το ερώτημα που τίθεται είναι πώς και οι Αμερικανοί γνώριζαν τα λεχθέντα. Ή κάποια τουλάχιστον από αυτά. Αυτό το ερώτημα θα μείνει προφανώς αναπάντητο! Σχεδιαζόταν δολοφονία στην Αθήνα, αλλά την απέτρεψε ο Ευδόκας.

Δολοφονικές απόπειρες

Η απόπειρα δολοφονίας του Αρχιεπισκόπου Μακαρίου στις 8 Μαρτίου 1970, σύμφωνα με το πόρισμα της Επιτροπής για το φάκελο της Κύπρου της Βουλής των Αντιπροσώπων, δεν ήταν ένα στιγμιαίο ή έστω μεμονωμένο περιστατικό. Αποτέλεσε την αποκορύφωση σειράς από δολοφονικές απόπειρες, η διενέργεια των οποίων άρχισε τον Ιανουάριο του 1970. Η περίοδος αυτή συμπίπτει με την παρουσία στην Κύπρο του Δημήτρη Παπαποστόλου, ως διοικητή των Δυνάμεων Καταδρομών, έμπιστου και στενού συνεργάτη του ισχυρού άνδρα της χούντας των Αθηνών, Δημήτρη Ιωαννίδη.

Με βάση και τις καταθέσεις, προκύπτει πως η πρώτη από τις δολοφονικές απόπειρες είχε προγραμματισθεί να γίνει στην Αθήνα τον Ιανουάριο του 1970, κατά την επιστροφή του Αρχιεπισκόπου Μακαρίου από το ταξίδι του στην Κέννα. Όπως αναφέρεται, επίδοξος εκτελεστής ήταν ο Αδάμος Χαρίτωνος. Όπως κατέθεσε ο ίδιος στην Επιτροπή, είχε συνάντηση με το Δημήτρη Παπαποστόλου, ο οποίος τον προμήθευσε με πιστόλι.

«Σε στιχομυθία που είχαν οι δύο άνδρες ο Παπαποστόλου τού υπέδειξε σε περίπτωση σύλληψής του να πει ότι ήταν εντεταλμένος από το Γιωρκάτζη για τη δολοφονία (Αδάμου Χαρίτωνος, Εξομολόγηση, Λευκωσία 1985, σελ. 30). Σε παρατήρηση ότι δε τον γνωρίζει, ο Παπαποστόλου τον καθησύχασε λέγοντάς του να μην ανησυχεί, γιατί αυτός (δηλαδή ο Γιωρκάτζης) ούτως ή άλλως δε θα

ζει, για να διαμαρτυρηθεί, εννοώντας ότι θα εκτελεσθεί (κατάθεση Αντωνάκη Σολομώντος, 4.2.2009, σελ. 30, κατάθεση Ανδρέα Παναγιώτου, 2.1.2009, σελ. 90). Η απόπειρα τελικά ματαιώθηκε μετά από παρέμβαση του Τάκη Ευδόκα, ο οποίος είχε πληροφορηθεί το σχεδιασμό της απόπειρας δολοφονίας και κάλεσε τον επίδοξο εκτελεστή να επιστρέψει επειγόντως στην Κύπρο, όπως και έγινε».

<https://slpress.gr/ethnika/oi-amerikanoi-krifakougan-ton-makario-ti-anaferei-aporrito-tilegrafima-tis-cia/>